1828

Medicina

Mathie de Mirchow contra sevam pestem regimen accuratissimum.

Impressum Cracovie. 1508.

Excellẽtissimi viri ma thie de miechow artiũ ⁊ medicine doctoris contra seuam pestem regimen accuratissi mũ. Ac primum ad diuos Sebastianũ ⁊ Rochum deuote premittunt orationes.

¶ Mathias de Miechow artiū ⁊ medicine doctor Johanni haller ciui Cracouiensi salutē ⁊ felicitatē dicit. Postulasti dn̄e iohannes vt tibi darem regimen cōtra pestē. Ego vo cū nouerim in hac vrbe nostra cracouiēsi (deo optimo fauēte) nō vigere pestē: nec esse dispositionē eius tam a causis superioribus ꝙ̄ terrestrib⁹: annuendo tue postulationi: trado tibi generalē doctrinā ꝓseruādi a peste: quaꝫ nuꝑ tradidi cuidā amicoꝝ charissimo in hungaria Vt si quicpiā pestis nō ex causis celestibus vt dixi sed ꝑ cōtagionē aduenarū (qđ absit) emergeret: de facili tu tuiqꝫ a seuitia ei⁹ possis muniri ⁊ ꝓseruari.

Oratio deuota tp̄e pestis dicenda.

Deus q̄ non mortē sed penitentiā desideras peccatoꝝ populū tuū ad te reuertentē ꝓpicius respice: vt dū tibi deuot⁹ extiterit: iracundie tue ab eo flagella amoueas. Recordare dn̄e ihu xp̄e testamēti tui: ⁊ dic angelo ꝑcucienti: cesset iam man⁹ tua: nec vltra dissoluas hoiem: quem ad ymaginē tuā creasti: ⁊ ne ꝑdas oēm aīam viuenteꝫ O tetragrāmaton sctē. O adonay sctē. O emanuel sctē. O nomia deuotissima ⁊ sctissima trinitas te hūiliter dep̄cor. vt tu custodias me: oēsqꝫ populū tuū xp̄ianū ab oī febre ⁊ peste siue morbo epydimie ⁊ a morte subitanea. Sanct⁹ de⁹ Sctūs fortis Sāctus ⁊ imortalis saluator mūdi miserere mei ⁊ oīm xp̄ianoꝝ tuoꝝ. Xp̄us vincit. Xp̄us regnat. Xp̄s imperat. Xp̄s ab omi malo me defendat. Saluum fac populū tuū dn̄e de⁹ me⁹ sperātē in te. In te dn̄e speraui nō cōfundar in eternū. Dn̄e ihu xp̄e rex glorie ⁊ mūdi redēptor q̄ tuo p̄cioso sanguine irā dei patris placare voluisti: exaudi me famulū tuū cōfidenter ad te clamātē: ⁊ ꝑ merita sctissime passionis tue: ⁊ matri vgīs marie gl'iosissime: oīm sctōꝝ angl'oꝝ archāgeloꝝ: patriarchaꝝ: martyꝝ: ꝯfessoꝝ ⁊ vginū ꝓtege ⁊ libera me ab omi pestilētia ⁊ ab omi periculo corꝑis ⁊ aīe. Qui viuis ⁊ regnas de⁹ ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amen. ¶ Quiescat ira tua dn̄e ihu xp̄e: ⁊ esto placabilis suꝑ neq̄ciā populi tui sicut iurasti ꝑ temetipm̄. Sctūs de⁹. Sctūs fortis. Sctūs ⁊ imortalis miserere nobis. Orō ad btām vginē

Aue vgo gratiosa: stella sole clarior: mater dei gloriosa fauo mellis dulcior: rubicunda plus ꝙ̄ rosa lilio cādidior. oīs virt⁹ te decorat: oīs sctūs te honorat: ihs xp̄s te coronat in celo sublimior. Aue ma. In diuū martyrē sebastianū

O btē sebastiane egregie dei martyr magna sunt merita tua Añ. intercede ꝓ nobis ad dn̄m ihm̄ xp̄m vt a peste siue morbo epydimie tuis sctissimis p̄cib⁹ mereamur misericorditer liberari. V. Ora pro nobis btē sebastiane ad dn̄m. Vt dimittant nobis peccata nostra.

Omnipotēs sempiterne de⁹ q̄ meritis ⁊ p̄cibus gloriosissimi martyris tui sebastiani quādā generalē pestē epidimie hoīb⁹ mortiferā reuocasti: p̄sta supplicib⁹ tuis: vt q̄ hāc orationē deuote in tuo sctissimo noīe dixerint vel supra se portauerint: vel ī suis habitaculis habuerīt sub eius ꝙ̄ ꝯfidētia ꝓ silī peste reuocāda ad te cōfugerīt ipi⁹ pijs meritis intercedētib⁹ ab huiusmodi peste siue morbo epydimie ⁊ ab omi febre ⁊ a subitanea

morte: ⁊ ab om̄ib⁹ periculis corp̄is ⁊ aīe misericor-
diter liberent. Per xp̄m dn̄m nostrū. Amen.

In magni meriti confessorem rochum oratio.

O Lampas ardēs in v̄tute: o speculū pudici
cie: o pincerna roris miscōie sctē rochi ꝯfes
sor xp̄i charissime: tu vere es apoteca pau-
perꝝ: ꝯsolator tristiū: infirmorꝝ singulare refugiū:
tibi eīm de⁹ ante vite hui⁹ terminū ad tuarꝝ instātiā
p̄cū ꝯcessit mirabile p̄uilegiū ⁊ p̄rogatiuā: vt oēs q̄
tuū n̄ inuocauerint auxiliū nō sentiāt epidymie mor-
bū: nec cuiuscūq; pestis mortifere iaculū. Rogo er
go te sctē pater rochi ꝑ illud ingens cordis gaudiū
qd̄ tūc ꝯcepisti qn̄ te liberatū a peste angelo nūciāte
sensisti: ⁊ ꝑ illud salutiferū crucis signaculū qd̄ te-
cū in carne crescēs viu⁹ gessisti. Rogo etiā te ꝑ illd̄
indefessuz pietatis obsequiū qd̄ cūctis peste epydi
mie languētib⁹ impēdisti vt mihi N. ⁊ oīb⁹ in te cō
fidētib⁹ atq; sperātib⁹ more tue pietatis succurras
⁊ a mortifera peste apostematū p̄seruādo custodias
meq; N tandē ⁊ oēs hic tue ꝓtectiōis scuto muni-
tos ⁊ defensos auxilio tecū post hoc exiliū ad cele-
ste cōuiuiū sine fine regnaturos tua gratissima p̄ce
facias ꝑuenire. Amē. An. Cōfessor dei roche veneran de.
obtinuit i celis dep̄catio tua vt q̄ deiceps i afflictiōe sua deuote ad
te clamauerit ab omī epydimie ac pestis periculo tuis meritis ꝓtin⁹

O Mnipotēs sempiterne de⁹ q̄ Coll. liberent.
meritis ⁊ p̄cib⁹ btissimi rochi ꝯfessoris tui
quādā generalē ac mortiferā pestē ab hoi
bus reuocasti: ꝯcede ꝓpici⁹: vt q̄ pro sili peste sub
tua ꝯfidētia ad ip̄m ꝯfugerint: ab ip̄a peste ⁊ ab om
ni perturbatiōe corp̄is ⁊ anime liberent. Per dn̄m

D Octi medici binas causas pestis posuerūt
Celestes ⁊ terrestres: seu superiores ⁊ in-
feriores. Cause pestis sup̄iores sunt ex cor-
poribus celestibus defluētes. Terrestres sunt ab
ymo ex antris: terra: lacub⁹ ⁊ ceteris cōtagionib⁹
in terra ortis: ꝓuenientes prout inq̄t auicenna pri
ma fen. quarti, tractatu quarto capl'o p̄mo de febre
pestilentiali. Principiū horꝝ oīm inquit sunt forme
ex formis celi: facientes necessariū illud: cuius ad-
uentus ignorat. Et infra parū: immo oportet vt sci
as ꝙ cause p̄me longinque ad illud sunt figure ce-
lestes, ⁊ ꝓpinque dispositiones terrestres. Cū aūt
ꝑ te cause nō sunt adiecte: nec ex celestibus quippiā
imminet pestiferū: vt ex reuolutiōe hui⁹ anni astro
logi testātur Sat erit necessaria perstrīgere pestis
cōtagionē declarātia quacūq; ex causa venerit: vt
malū ex oī causa veniēs vbiq; locorꝝ possit vitari Et
vt distincti⁹ capias tripartior hunc breuiusculū ser
monē i regimē p̄seruātia seu ꝯfortatiua ⁊ curatiua

¶ Regimen ex quino f. facile cōprehendit. Sic
aīūt rē breuiter ptractātes Sūt nāq; q̄nq; termini
nociua ⁊ vitāda significātia ab f. iniciū habētes Sic
⁊ aliȷ̄ q̄nq; pro capite ip̄m f tenētes, cōseruantia sa-
nitatē in peste significantes. De quibus memori-
ter tenendis tales in vsu habent versus. Peste fati
ga: fames: fructus quoq; femina: flatus. Fleubo-
thomia: fuga: focus: fricatio: fluxus. Prima nocēt
quinq;: sed prosunt altera quinq;.

Primū f vitandū est fatiga.

¶ Primū in peste vitandū scđm seriē dictionū positarū est fatiga: ex labore: cogitatiōibus: multis lectionibus: cursu ꝛ his similibus ꝓueniēs: exhauriens vires: ꝛ corpus spiritibus depauperans: humoresq; ꝛ spūs putredini ac pesti p̄parās. ꝓut dixit veteran⁹ hypocras tercia particl'a epidimiaꝝ Irodicus febricitantes interfecit circulis. luctationib⁹ ꝛ multis calefactionib⁹ Nec intelligēdū est ꝙ sub peste sit quiescendū ꝛ torpendū. sic em̄ parte ab altera humores coaceruarent: ꝛ opillando fomenta p̄berent pesti. Sed exerciciū moderatū scđm ꝙ vnicuiq; arti cōpetit ꝓsequēdo fatiga ꝛ excessiuus conatus deuitetur.

Secundū f vitandū est fames.

¶ Fames est secūdū de nocentib⁹ Sicut em̄ crapula ꝛ repletiones prebēt incentiuū pesti: sic ꝛ fames seu excessiua ieiunia: ꝛ maxime vbi in fame cibi malichimi comedunt: q̄a ex malis nutrimentis malaz cōplexionē: malasq; egritudines sequi necesse est. Ut galienus de euchimia ꝛ cachochimia ab initio ad lōgū ꝑtractat: de multis gentibus romano imperio subiectis narrans ex defectu alimētoꝝ pestē eos cōcepisse. Velut etiā anno quo hec amico meo scripsi asserebat bessarabis ꝛ transsiluanis ob caristiam ꝛ defectū alimētoꝝ p̄cipue panis: pestem euenisse. Similiter pessimū est ꝛ pestiferuz post famē repleri. Dictante auicenna tercia fen. p̄mi in caplo de regimine ei⁹ qđ comedit ꝛ bibit. His v̄bis scias ꝙ nihil est deteri⁹ saturitate in tp̄e fertilitatis: quā fames sequit in tp̄e sterilitatis ꝛ ecōuerso. Sed tamen cōuersio est deterior. Uidim⁹ em̄ multos q̄b⁹ in tp̄e sterilitatis cib⁹ defecit: postea cū in tp̄e fertilitatis abundauit repletos fuisse ꝛ mortuos: licet vehemēs repletio in qualibet dispositiōe sit ꝑnecabilis: siue ex cōmestiōe sit siue ex potu Quot nāq; homines suꝑflue se repleuerūt ꝛ suffocati interierunt. Hec auicenna per verba.

Terciū f vitandū est fructus.

¶ Terciū vitandū est fruct⁹: maxime horarij. vt ꝑsica: pruna: cerasa: melones: cucumeres: poma ꝛ cetera. Ex his em̄ febres putride ꝛ pestilētiales oriunt: vt docet galien⁹ in libro de euchimia ꝛ cachochimia. Et in secūdo alimētoꝝ Debēt aūt intelligi ꝑ fruct⁹ oīa putrescibilia: vt lac: pisces: ꝛ cibi crudi male coctionis sub peste vitandi.

Quartū f vitandū est femina.

¶ Quartū vitandū est coitus. Hoc tangit in v̄su cū dicit femina Multi adolescētes vt vidi in ytalia perierūt tp̄e pestis ex coitu. Est em̄ exicialis coitus tp̄e pestis. j. fen. q̄rti de febre pestilētiali. Sane itelligēdo de coitu excessiuo aut intemporaneo suꝑ repletionē vel exinanitionē facto: q̄niā i ꝯsuetis ꝛ cōiugatis nō in toto est ꝓhibēdus tp̄e pestis coitus: sed aliquādo ꝛ raro admittēdus. Is q̄ sine agitatione ꝛ cōcussiōe fit: ꝓpter solā multitudinē spermatis educēdā: ne putrescat ꝛ horrēda accidētia indu

cat. De q̃b⁹ auicenna loquit̃. xx. fen. tercij ca. de iu
uamētis coit⁹. Sic fecit dyogenes cynicus aliquā
do manu spermata educēs: ad euitādū p̄fata accidē
cia: ⁊ nō ad inseruiēdū libidini: vt narrat galien⁹ se
xto de interiorib⁹ caplo q̃rto. Et laercius caplo de
dyogene.

Quintū ꝟ vitandū est flatus.

¶ Quintū vitandū est flatus: ꝑ flatū ventū intelli
gendo. Corruptiui ⁊ nociui vēti sunt meridionales
⁊ occidētales. Unde tūc fenestre claudende sunt a
partib⁹ meridiei ⁊ occidētis. Ad oriētē vo ⁊ septē
trionē aperiēde. Uitandus est ⁊ flat⁹ a parte peste
laborātis ꝓcedēs Et standū est in parte a qua in pe
stilēticū flat. Et adhuc vitādus est vent⁹ ex locis
cōtagiosis exsufflās: vt ex lacub⁹: aq̃s stātib⁹: clo
acis: herbis putridis ⁊ arbustis: ex vrticis: caulib⁹
taxo ⁊ silib⁹ huiusmodi. Et sic patet q̃nū ꝟ nociuoꝝ

Primū ꝟ ꝯseruatiuū ē fleubotomia

¶ Alterū q̃nū ꝟ cōseruātiū est tale. Primū fiat fleu
bothomia. id est eductio sanguinis ꝑ incisionē venē
in habētib⁹ multū sanguinē ad euētādū cor ⁊ spūs
ne sui multitudīe corrūpat̃ sanguis ⁊ pestē aduoca
ret. In viuētib⁹ aūt moderate ⁊ nō supabūdātib⁹
sanguine nō fiat fleubothomia. Nunq̃ꝫ em̄ euacuā
dum est nisi sit peccatū in quāto vel quali. De hoc
auicenna quarta fen primi. caplo de fleubothomia

Secundū ꝟ conseruatiuū est fuga.

¶ Est ⁊ fuga secūdū in ordine remediū ꝯseruatiuū
⁊ multe securitatis antidotū vt q̃s anteq̃ꝫ peste in
ficiat̃ fugiat nō ad ꝓpe: nec post infectionē: sed ad
longinquū: ⁊ bene sanus existens. Nec cito reuer
tatur. Etiā grassatiene pestis cessante.

Terciū ꝟ conseruantiū est focus.

¶ Terciū est focus: ꝑ focū intelligēdo ignē de bo
nis lignis De cypresso: terebinto: pino: abiete ⁊c.
Est etem̄ ꝯmune depuratiuū ī om̄i putrefáctōe ⁊ cō
tagione aeris ignis: dūmodo sit ī medio inter astā
tē ⁊ egrotātē: ⁊ hoc q̄ ad seruiētes pestilēticis: ⁊ q̄
ad alios ingredientes ⁊ aduenas. Sic legit̃ hypo
crates auertisse pestē a greci: venietē ab illirijs: re
linquēs discipulos circa vrbes medētes: vt testat̃
galien⁹ de ꝯmoditatib⁹ tyriace ad cesarē. Et plini⁹
septimo libro naturalis histoꝛie ca. xxxvij. Et sicut
in vna cōclaui fit: sic ⁊ in plateis ciuitati potest fieri
ꝓijciēdo in ignē masticē: resinā: olibanū. pigmenta
odorifera: flores redoletes: serta: irrorationes ⁊c.
Galien⁹ loco allegato de tyriaca. Et auicēna de cu
ra febris pestilētialis. Et intelligit̃ ꝑ focū ampliati
ue om̄e suffumigiū ꝯtra pestē vtile: vt trocisci de li
gno aloes. de camphora. alipta muscata: pomū am
bre odoratū: ad nares ruta zedoaria: acetū etiā odo
rata ⁊ per os sumpta.

Quartū ꝟ cōseruantiuꝫ est fricatio.

Penultimū ꝯseruatiuū est fricatio Fricatio. deābu
latio: mot⁹: ⁊ exerciciū suaue: in loci ꝯpetētib⁹ abs

ꝗꝫ fatiga: ꝯturbatione ⁊ ꝯtagiõe: q̈a rarificat: ape-
rit ⁊ materiã nociuã vt cõuenit resoluit. Idẽ de su-
dore leui. Nã lõgꝰ sudor: sicut ⁊ balneatio frequẽs
p̄cipue ⁊ lõga vsqꝫ ad debilitationẽ nocẽt. Ideo de
bent in peste obmitti.

Quintũ ſ conseruantiũ est fluxus.

¶ Ultimũ ꝯseruatiuũ ĩ vsibꝰ ꝯtẽtũ est fluxꝰ: id est
purgatio humoꝝ peccãtiũ: si inuẽti fuerint peccan-
tes testimonio signoꝝ: prosunt ⁊ aliȷ̈ fluxꝰ recte et
regulariter fluẽtes emorroidũ mẽstruoꝝ ⁊ cetera.
Si vo nõ inueniẽ peccatũ in humoribꝰ relinquãẽ in
tacti: ⁊ purgatio obmittatẽ: dicẽte hypocrate. Si q̄
lia q̇dẽ purgari oportet purgenẽ: ⁊ cõfert ⁊ bene fe
rũt Et idẽ secũda p̄ticula affori smoꝝ: ⁊ reperiẽ ĩ q̈r
ta. Sana habẽtes corp̄a farmacijs vti difficile est.
Hec de regimine.

Secũdũ p̄missum est cõfortatiuũ ĩ

morsellis ex apoteca ordinãdũ tale ℞ diptani zinzi
bri zuccari cãdi Tormẽtille. oss̄ ď corde cerui. ligni
aloes corticũ citri añ. ʒ. j. Et poterit addi ĩ estate ali
q̇d de cãphora ⁊ sandalis. In hieme vo aliq̇d mu-
sci vel ambre. zuccari tabarzet. q. s. Dissoluatẽ zuc-
carũ ĩ aqua scabiose aut borraginis ĩ t̄pe frigido In
estate ĩ aqua rose aut acetose: fiat ꝯfectio in morsel
lis. De hac cõfectiõe sumatẽ q̊tidie vnus aut duo
morselli mane: ⁊ q̊tiẽs eundũ erit in publicũ. Siľr
ad idẽ valet puluis saluificãs q̇ in apotecis cõmu-
niter habeẽ. Ad idẽ valẽt pillule pestilẽtiales ruf-

fi p̄ dies aliq̊s sumpte: vt semel vel bis in septima-
na. Tyriaca quoqꝫ andromachi que in cõmuni ha-
beẽ est nobile antidotũ contra pestẽ: adminꝰ semel
sumpta in mẽse: vel semel ĩ duabꝰ septimanis inq̇t
galienꝰ de cõmoditatibꝰ tyriace ad cesarẽ capľo se-
xto. Inuẽta est nobis antidotꝰ illa in pestilẽtialibꝰ
ꝯstitutiõibꝰ sola bis q̇ occupãẽ auxiliari potẽs nul
lo alio auxilio magis in huius passiõis obsistere se
quente.

¶ Pomũ ad odorandũ. Et valet oĩ t̄pe. ℞ lau-
dani puri. ʒ. iiȷ̈. storaci calamite ʒ j. gariofiloꝝ ligni
aloes. sandaloꝝ al. ⁊ ru. belzuin si haberet añ. ℈ j
ambre g̃. iiȷ̈. Cãphore g̃. iȷ̈. incorporẽẽ pistello cale
facto In fine ambrã ĩ sup̄ficie addẽdo ⁊ ĩcorporãdo

Pomi odoradi
conferens

Terciũ p̄missum est cura cũ q̊s scili

cet inciderit pestẽ remedio amputare eaꝫ. Et q̄uis
sit difficile: ⁊ raro aliq̊s euadet: tamẽ tentandũ et
ꝑerãdũ est anteqꝫ neglecta summãt incẽdia vires
Itaqꝫ si corripuerit aliquem febris pestilẽtialis ex
apostemate: fleubotomia stati fiat ex parte opposi
ta ŝm oppositũ emũctoriũ Or si fuerit plectoria toti
us: priꝰ fieret fleubothomia de vena maiori scilicet
saphena siue mediana. Si aũt nullũ testimoniũ fu
erit apostematis facti vel fiẽdi: nec essent signa mul
titudinis sanguinis: obmissa fleubothomia purga
tio adhiberetẽ sine neglectiõe. Et purgato corp̄e cõ
fortaretẽ corpꝰ: maxime mẽbra p̄ncipalia p̄dicto ele
ctuario ĩ morsellis aut speciebꝰ eiꝰ: aut puluerıbꝰ.

purgatio infecto com petent

saluificātib⁹: vel si nō haberēt summeret tyriaca. Purgatio aūt ꝛm gētilē i p̄ma feu. q̄rti ð febre pestilētiali debet esse sufficiēs ⁊ cōpleta ⁊ nō minoratiua. Et talis esset dare vnaȝ dragmam pillulaꝝ de agarico: vel pillulaꝝ cochiaꝝ: aut similiū. Et si caderet appetit⁹ resuscitād⁹ est: etiā violēter: aliquātū cōmedēdo: ꝑut docet auicēna in feu. p̄dicta: tractatu q̄rto: capl'o de cura febris pestilētialis dicēs. Plurimi eoꝝ q̄ viriliter agūt sup illud ⁊ comedunt violēter absoluūt ⁊ viuūt: ⁊ necesse est eos restaurare ꝑ cibū: ⁊ oportet vt sint cibi eoꝝ ex acetosis ⁊ ð siccatiuis: ⁊ sint pauce quantitatis. Hec auicenna. Memineri tamē ꝯfortatiuū exhibere post purgationē: queādmodū post fleubotbomiā dictū est. Et i aparitiōe apostemati post fleubotbomiā ⁊ ꝯfortatiuū memineris emplastro attractiuo apostema extrahere. Et si fieri potest in remotiorē ducere partē atqȝ ibi aperire.

¶ Hec sunt dn̄e Johannes baller breuia remedia pestis a q̄cūqȝ causa: ⁊ q̄cūqȝ tp̄e ꝑueniāt Simplices aūt medicinas: ⁊ multiplicis ꝯpositiōis obmisi: ideo q̄m nisi q̄s naturā simpliciū: ⁊ tp̄is ⁊ ꝯplexionis: etatis: sexus ac regionis: ⁊ cetera bene nouerit: facile in eis erraret: ⁊ ꝑ antidoto venenū: ꝑ ꝯfectiōe infectionē summeret. In expressis aūt ⁊ cū iā dictis remedijs (q̄ mediа sunt) tutissimus ibis. Vale felix: meqȝ inter tibi charos numera ⁊ cōplectaris.

Collectū ⁊ ip̄ressuȝ Cracouie. Anno. M. ccccc. viij.